

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

Evaluation of Income Guarantee Policy for Rice Farmers in Phetchaburi Province

สุทธิดา ฐิติทศพร¹

Sutthida Thititosaphorn

ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ²

Supanut Subnawin

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษาปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี และ 3) เสนอรูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน เก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรและเข้าร่วมโครงการนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปี 2565 ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 392 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และสนับสนุนด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ติดต่อได้ที่: sutthida.ky@gmail.com

²Student, Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, e-mail: sutthida.ky@gmail.com

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ติดต่อได้ที่: supanut.sub@mail.pbr.ac.th

²Associate Professor, Dr., Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, e-mail: supanut.sub@mail.pbr.ac.th

จำนวน 12 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.33, S.D.= 0.65) และ ($\bar{X}$ =4.47, S.D.=0.59) ตามลำดับ 2) ปัจจัยการประเมินผลนโยบายด้านการดำเนินการ (X_4) ด้านกระบวนการ (X_3) และด้านผลลัพธ์ (X_6) ส่งผลต่อการประกันรายได้ มีประสิทธิภาพในการทำนาร้อยละ 85.00 นำมาเขียนเป็นสมการถดถอยได้ดังนี้ $\hat{Y} = 0.554 + 0.373(X_4) + 0.332(X_3) + 0.182(X_6)$ และ 3) รูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ คือ “POR Model” เป็นกระบวนการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือช่องทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ (P: Process) การดำเนินการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในการผลิตข้าวร่วมกับการใช้เทคโนโลยี (O: Operation) และผลลัพธ์ของนโยบายช่วยลดกำลังคน ลดต้นทุนการผลิต (R: Result) องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัยช่วยให้หน่วยงานภาครัฐนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา นโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินงานในอนาคต

คำสำคัญ: การประเมินผลนโยบาย การประกันรายได้ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดเพชรบุรี

Abstract

This research aims to 1) study the level evaluation of income guarantee policy factor and income assurance for rice farmers in Phetchaburi province, 2) study the policy evaluation factors that affect the evaluation of income guarantee policy for rice farmers in Phetchaburi province, and 3) propose a suitable model for evaluation of income guarantee policy for rice farmers in Phetchaburi province. This research used a mixed quantitative study method, and the collected data from all populations was applied. The collected data from all populations were 392 rice farmers registered as farmers and participating in the rice farmers' income assurance policy project for 2022 in Phetchaburi province. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

stepwise multiple regression analysis. Moreover, the qualitative study was conducted by collecting data from 12 key informants selected using the purposive sampling method for those involved in the income assurance for rice farmers in Phetchaburi Province, and the information was presented in descriptive analysis.

The research results were 1) the evaluation of income guarantee policy factor and income assurance for rice farmers in Phetchaburi province were overall practiced at the highest level ($\bar{X}$ =4.33, S.D. = 0.65) and ($\bar{X}$ =4.47, S.D. = 0.59), respectively), 2) the policy evaluation factors were clarity of operational (X4), process (X3), and result (X6) that affect to evaluation of income guarantee policy for rice farmers with prediction efficiency at 85.00%, written as a regression equation as follows. ($\bar{X}$ =0.554 + 0.373(X4) + 0.332(X3) + 0.182(X6), and 3) the appropriate model for evaluating income insurance policies is the "POR Model" which includes the process of developing applications or channels for project monitoring and evaluation (P: Process), Transferring knowledge to farmers in rice production together with the use of technology (O: Operation). The policy reduces workforce and production costs (R: Result). This new knowledge is for government agencies to apply in improving and developing farmers' income insurance policies to advance operations in the future.

Keywords: Policy Evaluation, Income Assurance, Rice Farmers, Phetchaburi Province

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงทำให้รายได้หลักของประเทศมาจากสินค้าเกษตร โดยเฉพาะข้าว ซึ่งเป็นสินค้าเกษตรส่งออกหลักของประเทศที่ครอบคลุมพื้นที่เพาะปลูกมากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 46.1

ของพื้นที่เกษตรทั้งหมดของประเทศ และครอบคลุมครัวเรือนถึง 4.9 ล้านครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 60.5 ของจำนวนครัวเรือนภาคเกษตรทั้งหมด ซึ่งในปี 2563/2564 ประเทศไทยมีปริมาณผลผลิตข้าวสารของไทยคิดเป็น ร้อยละ 3.7 ของผลผลิตข้าวทั่วโลก รองจากจีน อินเดีย อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และเวียดนาม ซึ่งมีสัดส่วนปริมาณผลผลิตร้อยละ 29.3, ร้อยละ 24.1, ร้อยละ 7.0, ร้อยละ 6.8 และ ร้อยละ 5.4 ตามลำดับ ซึ่งลดลงจากปี 2562/2563 ที่มีปริมาณผลผลิตข้าวสารของไทยคิดเป็น ร้อยละ 4.2 ของผลผลิตข้าวทั่วโลก รองจากจีน อินเดีย อินโดนีเซีย บังคลาเทศ และเวียดนาม ซึ่งมีสัดส่วนปริมาณผลผลิตร้อยละ 29.3 ร้อยละ 23.1 ร้อยละ 7.5 ร้อยละ 7.1 และร้อยละ 5.6 ตามลำดับ อีกทั้งในปี 2563/ 2564 ประเทศไทยเป็นผู้ส่งออกข้าวอันดับ 3 ของโลก มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็น ร้อยละ 11.9 รองจากอินเดียและเวียดนาม ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 39.9 และ ร้อยละ 12.9 ตามลำดับ ซึ่งลดลงจากปี 2562/2563 ที่เป็นผู้ส่งออกข้าวเป็นอันดับ 2 ของโลก มีส่วนแบ่งตลาดคิดเป็น ร้อยละ 21.0 รองจากอินเดียซึ่งมีส่วนแบ่งตลาด ร้อยละ 25.2 และยังมีคู่แข่งอื่น ๆ อาทิ ปากีสถาน สหรัฐฯ เมียนมา เป็นต้น ซึ่งปัญหาปริมาณผลผลิตและส่งออกข้าวที่ลดลงดังกล่าวเป็นผลมาจากการแข่งขันกันอย่างรุนแรงจากหลายประเทศ ปัญหาประสิทธิภาพทางการผลิตตกต่ำ ปัญหาข้าวที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำเนื่องจากพันธุ์ที่ปลูกไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ปัญหาเมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ ปัญหาด้านการตลาด จึงทำให้ราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำ ซึ่งเกิดขึ้นคู่กับเกษตรกรและรัฐบาลไทยในทุกยุคสมัย (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2565: 1-3)

สำหรับมาตรการการแก้ไขปัญหาด้านราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำที่รัฐได้ดำเนินการที่ผ่านมานั้นแบ่งออกได้เป็น 3 มาตรการ ได้แก่ การประกันราคา การพยุงราคา และการรับจำนำผลผลิต (จิรณัย ขาญเชิงพานิช, 2562: 2) โดยในรอบทศวรรษที่ผ่านมาหรือตั้งแต่ปี 2554-2565 รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายหลักด้านปัญหาการค้าพืชผลทางการเกษตรที่หลากหลาย เช่น โครงการประกันรายได้เกษตรกร โครงการรับจำนำพืชผลทางการเกษตร และโครงการชดเชยดอกเบี้ยเพื่อชะลอการเก็บเกี่ยว เป็นต้น สำหรับโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในแต่ละปีมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ รัฐทำการชดเชยรายได้ให้กับเกษตรกร อันเนื่องมาจากการที่เกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่รัฐเห็นสมควรจะเป็น รวมถึงสามารถสร้างเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาวได้

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

โดยไม่เป็นการแทรกแซงกลไกตลาด และเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการช่วยเหลือเกษตรกร เกษตรกรที่ปลูกข้าวทั่วประเทศสามารถเข้าร่วมโครงการได้ ซึ่งโครงการประกันรายได้ข้าวปี 2564/65 รอบที่ 1 ประกันรายได้ข้าว 5 ชนิด ประกอบด้วย ข้าวเปลือกหอมมะลิ (สิ้นสุดฤดูการเก็บเกี่ยว) ข้าวเปลือกหอมมะลินอกพื้นที่ ราคาประกัน 12,915.28 บาท/ตัน ครั้วเรือนละไม่เกิน 16 ตัน ข้าวเปลือกหอมปทุมธานี ราคาประกัน 12,020.61 บาท/ตัน ครั้วเรือนละไม่เกิน 25 ตัน ข้าวเปลือกเจ้า ราคาประกัน 9,485.02 บาท/ตัน ครั้วเรือนละไม่เกิน 30 ตัน และข้าวเปลือกเหนียว ราคาประกัน 10,639.84 บาท/ตัน ครั้วเรือนละไม่เกิน 16 ตัน (กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2564: 3)

ซึ่งผลการดำเนินนโยบายหรือโครงการประกันรายได้เกษตรกรในช่วงที่ผ่านมาพบว่า สามารถทำให้เกษตรกรมีรายได้มากขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้ในระดับหนึ่ง ดังที่ น้ำผึ้ง ทองดี และคณะ (2556: 4) พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าวในระดับมาก คือ ความสำคัญและวัตถุประสงค์ของการขึ้นทะเบียน การเตรียมการก่อนการขึ้นทะเบียน การขึ้นทะเบียน การออกใบรับรอง อีกทั้งเกสรแก้ว วรณมณี (2556: 87) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินโครงการฯ คือ ขั้นตอนของโครงการมีความยุ่งยาก และจำกัดพื้นที่ในการขึ้นทะเบียนไม่สามารถขึ้นทะเบียนพื้นที่นอกเหนือเอกสารสิทธิ์เพิ่มเติมจากปี พ.ศ. 2552 ได้ เกษตรกรมีความเข้าใจต่อโครงการฯ น้อย เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ระยะเวลาดำเนินการมีน้อย ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นมีน้อย และยังพบว่าเนื่องจากส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นชาวเขาจึงเกิดการไม่เข้าใจภาษา อย่างไรก็ตามยังพบว่าเกษตรกรผู้ที่เข้าร่วมโครงการที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่เป็นผู้ได้รับประโยชน์ ควรมีการช่วยเหลือในด้านอื่นสำหรับเกษตรกรที่มีพื้นที่น้อย ดังนั้นเพื่อให้รัฐสามารถบริหารนโยบายหรือโครงการได้บรรลุผลหรือสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการ จึงจำเป็นต้องมีการประเมินนโยบายหรือโครงการ เพื่อช่วยในการตรวจสอบ หรือติดตามว่านโยบายหรือโครงการมีข้อบกพร่องตรงจุดใด เพื่อให้สามารถปรับปรุงให้บรรลุเป้าหมาย หรือทราบได้ว่านโยบายหรือโครงการที่ดำเนินการอยู่เมื่อดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะได้ผลคุ้มค่ากับเงินที่ลงทุนหรือไม่ คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปหรือไม่

จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองด่านสำคัญระหว่างภาคกลางและภาคใต้ ประชากรจังหวัดเพชรบุรีส่วนใหญ่ประกอบ

อาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีการทำนา สวนผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และทำการประมง จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดเพชรบุรีมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2564-2565 จำนวน 63,579 ราย รวมเนื้อที่ 515,007 ไร่ สำหรับพื้นที่ดำเนินการแต่ละกิจกรรมที่มีเนื้อที่รวมกันมากกว่า 2,000 ไร่ มีจำนวน 25 กิจกรรม จำนวนเกษตรกร 51,999 ราย รวมเนื้อที่ 478,463 ไร่ และกิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมาก ได้แก่ ข้าวนาปี กล้วยน้ำว่า มะนาว สับปะรด เป็นต้น จังหวัดเพชรบุรีมีศักยภาพในการปลูกข้าวทั้งสิ้น 170,085 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพมากที่สุด ได้แก่ อำเภอชะอำ 41,031 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบุรี 36,477 ไร่ อำเภอท่ายาง 28,845 ไร่ และอำเภอเขาย้อย 21,963 ไร่ ตามลำดับ (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564: 7)

จากพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในการปลูกข้าว 170,085 ไร่ ทำการซ้อนทับกับข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่ปลูกในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ปลูกมะพร้าว 7,815 ไร่ อ้อยโรงงาน 1,745 ไร่ ปาล์มน้ำมัน 1,193 ไร่ และสับปะรด 505 ไร่ เป็นต้น (กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564: 7) มีผลผลิตข้าวรวมของทั้งจังหวัดเท่ากับ 273,964 ตัน แบ่งออกเป็นข้าวนาปี จำนวน 197,942 ตัน และข้าวนาปรัง จำนวน 76,622 ตัน ถึงแม้ว่านโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวจะสามารถเข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้นได้ หากแต่ในระหว่างดำเนินโครงการครั้งนี้เกษตรกรได้ประสบปัญหา ได้แก่ ปัญหาด้านการผลิตที่ยังไม่ได้คุณภาพ ปัญหาการใช้ปัจจัยการผลิตต้นทุนสูง ปัญหาผลผลิตทางการเกษตรล้นตลาด ผลผลิตราคาตกต่ำ ราคาปุ๋ยและสารเคมีแพง ทำให้เกษตรกรขาดทุน เกิดหนี้สิน มีปัจจัยการผลิตสูง ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ โรคแมลงระบาด อีกทั้งเกษตรกรบางรายไปทำงานต่างถิ่น ไม่สามารถขึ้นทะเบียนได้ตามกำหนด บางรายขาดความเชื่อมั่นในนโยบายของรัฐบาลเนื่องจากขาดความเข้าใจในหลักการ (ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดเพชรบุรี, 2564: 5-7) จากสภาพปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อต้นทุนการเพาะปลูกของเกษตรกร จึงเป็นเหตุผลส่วนหนึ่งที่ทำให้การดำเนินนโยบายครั้งนี้ยังไม่เป็นไปตามความคาดหวังด้านรายได้ของเกษตรกรเท่าที่ควร รายได้ทั้งหมดภายหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรจะถูกนำไปจ่ายหนี้สินที่ได้กู้ยืมมาลงทุน และเพื่อการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

จากที่กล่าวมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ทราบระดับการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี ปัจจัยการประเมินผลนโยบายปัจจัยใดส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว รวมถึงเสนอรูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายดังกล่าว อันจะเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรตามนโยบายของรัฐบาลให้เกิดความก้าวหน้าในการดำเนินงานในอนาคต

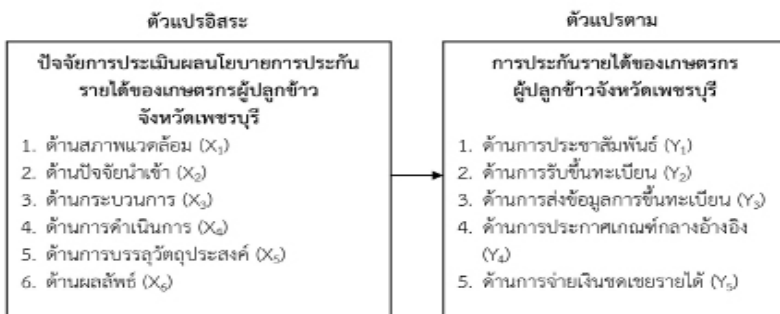
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรีครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม การเรียนรู้แบบนิรนัย หรือ “Deductive Method” จากแนวคิดการประเมินผลนโยบายสาธารณะของราล์ฟ ดับบลิว ไทเลอร์ (Ralph W. Tyler, 1943 อ้างถึงใน ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562: 29-30) มาร์วิน ซี อัลคิน (Marvin C. Alkin, 1985 อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557: 272-276) แมลคอล์ม เอ็ม โพรวีส (Malcolm M. Provus, 1971 อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557: 277-282) โรเบิร์ต อี สเตค (Robert E. Stake, 1986 อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557: 283-289) แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1967 อ้างถึงใน ไอลดา แกวโพธิ์, 2563: 41-45) โด널ด์ แอล เคิร์กแพทริก (Donald L. Kirkpatrick, 1975 อ้างถึงใน วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557: 290-302) รอสซี และฟรีแมน (Rossi and Freeman, 1993: 220-229 อ้างถึงใน ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ, 2565: 191-193) สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544

อ้างอิงใน ภูริชญา วิลมลักตร์, 2559: 23-26) เขาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี (2549: 303-317 อ้างอิงใน ภูริชญา วิลมลักตร์, 2559: 23-26) สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ (2558: 4-6) Japan International Cooperation Agency (JICA) (2010) ประจักษ์ บุญยัง (ม.ป.ป.: 4-6) และแคทซ์และคาห์น (Katz and Kahn, 1978: 232-240) โดยนำแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นตัวแปรอิสระในการวิจัย และนำนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจากขั้นตอนการดำเนินนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ (2564: 3) มากำหนดเป็นตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ และสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1: กรอบแนวคิดในการวิจัย (รายละเอียดดังภาพที่ 2)

ที่มา: สุทธิดา จุฑิตทศพร (2566: 86)



ภาพที่ 2: รายละเอียดการสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: สุทธิดา จุฑิตทศพร (2566: 86)

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

วิธีการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ระหว่างระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบเชิงอธิบาย (Sequential Explanatory) มีระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรและเข้าร่วมโครงการนโยบายการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี พ.ศ. 2565 ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 18,702 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564: 1)

กลุ่มตัวอย่าง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973: 125) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 392 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอ แล้วจึงสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจ (Checking) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อปี

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสภาพแวดล้อม 2) ด้านปัจจัยนำเข้า 3) ด้านกระบวนการ 4) ด้านการดำเนินการ 5) ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ และ 6) ด้านผลลัพธ์

ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการรับขึ้นทะเบียน 3) ด้านการส่งข้อมูลการขึ้นทะเบียน 4) ด้านการประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิง และ 5) ด้านการจ่ายเงินชดเชยรายได้

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการตรวจสอบคุณภาพของเนื้อหาด้วยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าดัชนีความ

สอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดเพชรบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน นำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาร์ค (Cronbach, 1970: 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.980

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี เมื่อได้รับความยินยอมผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ลงพื้นที่เพื่อแจกแบบสอบถามให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในจังหวัดเพชรบุรี พร้อมรับคืนด้วยตนเอง จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้อง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติหาค่าค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยไว้ ดังนี้ (Best, 1981: 184)

คะแนนเฉลี่ย	4.21 - 5.00	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.41 - 4.20	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.61 - 3.40	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.81 - 2.60	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 1.80	หมายถึง	เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ

2.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12 คน ประกอบด้วย 1) เกษตรจังหวัดเพชรบุรี 2) ผู้อำนวยการสำนักงานธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จังหวัดเพชรบุรี 3) หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนาการผลิต สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี 4) เกษตรอำเภอเมืองเพชรบุรี 5) เกษตรอำเภอบ้านลาด 6) เกษตรอำเภอยายาย 7) เกษตรอำเภอเขาชัย 8) เกษตรอำเภอชะอำ 9) เกษตรอำเภอบ้านแหลม 10) เกษตรอำเภอแก่งกระจาน 11) เกษตรอำเภอนองหญ้าปล้อง และ 12) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นมาจากผลการ

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

วิจัยเชิงปริมาณในส่วนของการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี เมื่อพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว นำปัจจัยดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ จำนวน 12 คน

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมพร้อมทั้งเขียนเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาความ (Descriptive Analysis)

2.5 การตรวจสอบข้อมูล ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) การพิสูจน์ข้อมูลที่ได้นั้นว่าถูกต้องหรือไม่ 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory Triangulation) ตรวจสอบว่าถ้าใช้แนวคิดทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน และ 4) การตรวจสอบสามเส้าด้านตัวผู้วิจัย (Investigator Triangulation) การตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันหรือไม่

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี นำเสนอ ดังนี้

1. ปัจจัยการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

1.1 ปัจจัยการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

ปัจจัยการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านสภาพแวดล้อม	4.21	0.77	มากที่สุด	4
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.41	0.69	มากที่สุด	3
3. ด้านกระบวนการ	4.51	0.63	มากที่สุด	1
4. ด้านการดำเนินการ	4.46	0.66	มากที่สุด	2
5. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์	4.21	0.78	มากที่สุด	5
6. ด้านผลลัพธ์	4.17	0.84	มาก	6
ค่าเฉลี่ยรวม	4.33	0.65	มากที่สุด	

ตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดในลำดับแรก ได้แก่ ด้านกระบวนการ รองลงมา คือ ด้านการดำเนินการ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านสภาพแวดล้อม ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ และด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผลลัพธ์ ตามลำดับ

1.2 การประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

การประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว วิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 2

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

ตารางที่ 2: ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

การประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.45	0.67	มากที่สุด	4
2. ด้านการรับขึ้นทะเบียน	4.47	0.64	มากที่สุด	2
3. ด้านการส่งต่อข้อมูลการขึ้นทะเบียน	4.55	0.63	มากที่สุด	1
4. ด้านการประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิง	4.45	0.67	มากที่สุด	4
5. ด้านการจ่ายเงินชดเชยรายได้	4.46	0.68	มากที่สุด	3
ค่าเฉลี่ยรวม	4.47	0.59	มากที่สุด	

ตารางที่ 2 พบว่า การประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.47$, S.D.=0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่อยู่ในลำดับแรก ได้แก่ ด้านการส่งต่อข้อมูลการขึ้นทะเบียน รองลงมาคือ ด้านการรับขึ้นทะเบียน ด้านการจ่ายเงินชดเชยรายได้ ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการประกาศเกณฑ์กลางอ้างอิง ตามลำดับ

2. ปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว

ปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว วิเคราะห์ด้วยสถิติการหาค่าการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) นำเสนอผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3: คำนวณน้ำหนักความสำคัญของปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้า สมการตามลำดับความสำคัญ	B	S.E.	β	t	Sig
ด้านการดำเนินการ (X_4)	0.373	0.037	0.417	10.105	0.000**
ด้านกระบวนการ (X_3)	0.332	0.036	0.354	9.169	0.000**
ด้านผลลัพธ์ (X_6)	0.182	0.018	0.257	10.257	0.000**
ค่าคงที่ = 0.554, R = 0.922, R ² = 0.850, Adj R ² = 0.848, Std.error = 0.2321					

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ได้แก่ ด้านการดำเนินการ (X_4) ด้านกระบวนการ (X_3) และด้านผลลัพธ์ (X_6) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.922 ประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) ร้อยละ 85.00 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว (Adj.R²) ร้อยละ 84.80 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Std.error) ร้อยละ 23.21 สามารถสร้างสมการถดถอยได้ ดังนี้

$$\hat{Y}_{\text{tot}} = 0.554 + 0.373(X_4) + 0.332(X_3) + 0.182(X_6)$$

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า มีปัจจัยการประเมินผลนโยบาย 3 ด้าน ที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านการดำเนินการ และด้านผลลัพธ์ ผู้วิจัยจึงนำปัจจัยดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ต่อไป

3. รูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

3.1 ด้านกระบวนการ พบว่า เพิ่มช่องทางหรือพัฒนาแอปพลิเคชันในการแจ้งเตือนและติดตามผลการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและปฏิบัติได้ถูกต้อง ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (สุจิรา กิจเจริญ, สัมภาษณ์: 19 มิถุนายน 2566; วรรณ เจริญสิน, สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2566) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

“กระบวนการการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความเหมาะสมกับช่วงเวลาการปลูกข้าวของเกษตรกรในพื้นที่ นโยบายมีความชัดเจนเนื่องจากการกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม แต่ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาช่องทางหรือแอปพลิเคชัน (Application) ให้มีข้อความแจ้งเตือนไปยังเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการขึ้นทะเบียนการปลูกข้าว หลังจากปลูก 15-60 วัน หรือแจ้งการส่งข้อมูลไปยังธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เพื่อให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการติดตามผลการเข้าร่วมโครงการ” กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแยกตามรายภูมิภาคพิจารณาราคาประกันและราคาเกณฑ์ให้เหมาะสมกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น พร้อมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในกรณีมีการสวมสิทธิ์หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (นิตยา ตั้งศุภธวัช, สัมภาษณ์: 5 กรกฎาคม 2566; ลิสา ขาตเวช, สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2566) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า “การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่ผ่านมามีกระบวนการที่เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมตามนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวมีความชัดเจน ครอบคลุมทุกพื้นที่ ควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์คุณสมบัติของเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ และมีการใช้กฎหมายอย่างจริงจังในกรณีมีการสวมสิทธิ์หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ”

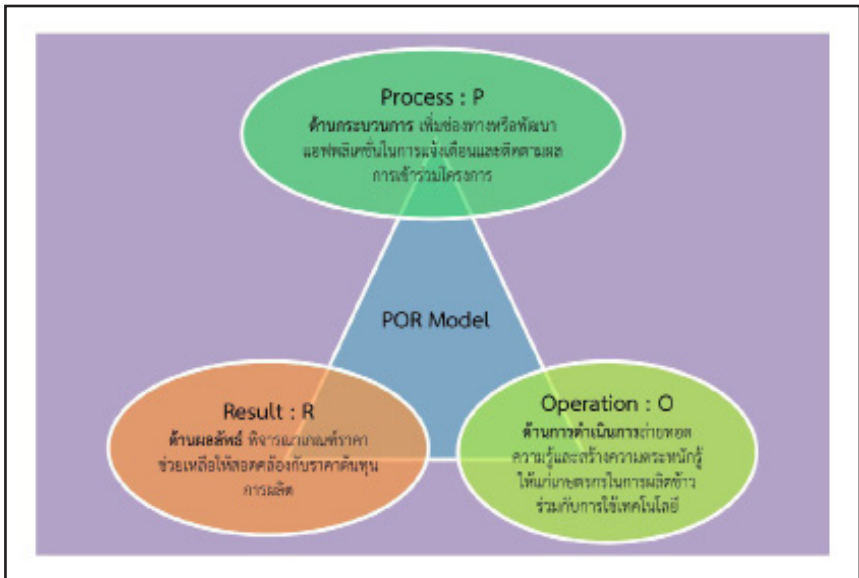
3.2 ด้านการดำเนินการ ถ่ายทอดความรู้และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวร่วมกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ลดกำลังคนและลดต้นทุนการผลิต รวมถึงควบคุมคุณภาพของผลผลิตข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (นิตยา ตั้งศุภธวัช, สัมภาษณ์: 5 กรกฎาคม 2566; ลิสา ขาตเวช, สัมภาษณ์: 30 มิถุนายน 2566) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า “เพื่อให้การดำเนินการโครงการตามนโยบายประกันรายได้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวบรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดความยั่งยืน ควรแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการในกระบวนการผลิตข้าวให้มีคุณภาพ อาทิ ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวราชบุรีในการให้ความรู้แก่เกษตรกรด้านการเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ ปรับเปลี่ยนโดยใช้เทคโนโลยีร่วมในการผลิต เพื่อลดกำลังคน และลดต้นทุนการผลิต รวมถึงการควบคุมคุณภาพของผลผลิตข้าว การขอมาตรฐาน GAP ข้าวบริโภค และการทำเมล็ดพันธุ์ ซึ่งจะช่วยให้สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าข้าวบริโภคคุณภาพดี” ตลอดจนตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ให้ถูกต้องและ

เป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกษตรกรได้รับสิทธิอย่างทั่วถึง ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (วรรณ เจริญสิน, สัมภาษณ์: 14 กรกฎาคม 2566) ให้ข้อมูลไว้ว่า “จากผลของการดำเนินการตามนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวพบว่า แนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรควรให้ข้อมูลการโอนเงินแก่เกษตรกร เพื่อลดความยุ่งยากหรือลดขั้นตอนในการติดต่อสำนักงานเกษตรอำเภอ รวมถึงเอกสารสิทธิ์ที่เกษตรกรถือควรเป็นปัจจุบันและมีการทำความเข้าใจ ชี้แจงกับหน่วยงานที่ออกเอกสารสิทธิ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน”

3.3 ด้านผลลัพธ์ พิจารณาเกณฑ์ราคาช่วยเหลือสอดคล้องกับราคาต้นทุนการผลิต ดำเนินการในเรื่องมาตรฐาน GAP เพื่อเป็นกลไกตลาดในการสร้างเสถียรภาพราคาในระยะยาวและยั่งยืน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (ยุคนันท์ จำปาเทศ, สัมภาษณ์: 24 กรกฎาคม 2566; วีรชัย ศรีอรุณฉาย, สัมภาษณ์: 7 สิงหาคม 2566) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า “ควรส่งเสริมด้านคุณภาพของข้าว อาทิ กระบวนการ GAP เป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ซึ่งจากการที่ได้สอบถามกับเกษตรกรพบว่า การได้รับมาตรฐาน GAP นั้น ด้านการจำหน่ายผลผลิตให้กับโรงสีต่าง ๆ นั้นจะได้ราคาเดียวกันกับเกษตรกรทั่วไป ดังนั้นควรมีการดำเนินการในเรื่อง GAP ให้กับเกษตรกรที่ได้รับมาตรฐาน GAP แล้ว เมื่อมีการจำหน่ายข้าวควรได้ราคาสูงกว่าเกษตรกรทั่วไป อาทิ ราคา 100 บาท/ตัน และโอนเงินเข้าบัญชีเกษตรกรโดยตรง และมีการตรวจคุณภาพของผลผลิตข้าวทุกฤดูกาลผลิต และเป็นกลไกตลาดในการสร้างเสถียรภาพราคาในระยะยาวและยั่งยืน” พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านข้าวจากผู้เชี่ยวชาญร่วมกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพดีอย่างยั่งยืน ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (พนัสก์ เอี่ยมสวัสดิ์, สัมภาษณ์: 3 กรกฎาคม 2566; พันวิทย์ ศรีสังข์งาม, สัมภาษณ์: 10 กรกฎาคม 2566) ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่า “นโยบายการประกันรายได้เป็นการลดต้นทุนทางตรง ซึ่งอาจทำให้เกษตรกรละเลยการลดต้นทุนการผลิต ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการปรับพิจารณาเกณฑ์ราคาช่วยเหลือให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับราคาต้นทุนการผลิต อาทิ ค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ย ค่าตึนา เป็นต้น และควรมีการอบรมเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านข้าว โดยอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ”

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์สรุปเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรีคือ “POR Model” แสดงดังภาพที่ 3



ภาพที่ 3: POR Model

ที่มา: สุทธิดา ฐิติทศพร (2566: 126)

ภาพที่ 3 อธิบาย “POR Model” รายละเอียด ดังนี้

P (Process): ด้านกระบวนการ เพิ่มช่องทางหรือพัฒนาแอปพลิเคชันในการแจ้งเตือนและติดตามผลการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และปฏิบัติได้ถูกต้อง กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแยกตาม รายภูมิภาค พิจารณาราคาประกันและราคาเกณฑ์ให้เหมาะสมกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น พร้อมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในกรณีการสวมสิทธิ์หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ

O (Operation): ด้านการดำเนินการ ถ่ายทอดความรู้และสร้างความตระหนัก ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวร่วมกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ลดกำลังคน และลดต้นทุนการผลิต รวมถึงควบคุมคุณภาพของผลผลิตข้าวเพื่อเพิ่มมูลค่า

ผลผลิต ตลอดจนตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกษตรกรให้ได้ รับสิทธิ์อย่างทั่วถึง

R (Result): ด้านผลลัพธ์ พิจารณาเกณฑ์ราคาช่วยเหลือสอดคล้องกับราคาราคา ต้นทุนการผลิตดำเนินการในเรื่องมาตรฐาน GAP เพื่อเป็นกลไกตลาดในการสร้าง เสถียรภาพราคาในระยะยาวและยั่งยืน พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร จัดการด้านข้าวจากผู้เชี่ยวชาญร่วมกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการ ผลิตข้าวคุณภาพได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้และการประกันรายได้ ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากนโยบาย การประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นโครงการที่สร้างความมั่นคงของรายได้ให้กับ เกษตรกร สร้างความมั่นคงด้านอาหาร รักษาเสถียรภาพด้านราคาสินค้าเกษตรกรและ เป็นการแทนนโยบายแทรกแซงระดับราคาสินค้าเกษตรกร โครงการรับจำนำสินค้าเกษตร เพื่อลดภาระงบประมาณในการรับซื้อผลผลิตและจัดเก็บหรือบริหารสต็อกสินค้า รวมทั้ง เป็นโครงการที่มีการดำเนินงานร่วมกันแบบบูรณาการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ โดยผู้รับผิดชอบโครงการได้ปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการโดยมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร สอดคล้องกับแนวคิดของ จิรณัทย์ ชาญเชิงพานิช (2562: 2) กล่าวว่า มาตรการในการ แก้ไขปัญหาด้านราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำที่รัฐได้ดำเนินการที่ผ่านมาสามารถแบ่ง ออกได้เป็น 3 มาตรการ ได้แก่ การประกันราคา การพยุงราคา และการรับจำนำผลผลิต สำหรับโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในแต่ละปีมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ รัฐ ทำการชดเชยรายได้ให้กับเกษตรกร อันเนื่องมาจากกรณีที่เกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิต ได้ ในราคาที่รัฐเห็นสมควรจะเป็น รวมถึงสามารถสร้างเสถียรภาพด้านราคาในระยะยาว ได้ โดยไม่เป็นการแทรกแซงกลไกตลาด และเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐในการช่วยเหลือเกษตรกร เกษตรกรที่ปลูกข้าวทั่วประเทศสามารถเข้าร่วมโครงการได้

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกานจน์ กอริ (2556: 125-131) ศึกษาเรื่อง การประเมินโครงการพระราชดำริฯ บ้านทุ่งจี้ ตำบลทุ่งกว่า อำเภอมืองปาน จังหวัด

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

ลำปาง ผลการวิจัยพบว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า (Input) การประเมินกระบวนการบริหารจัดการ (Process) และการประเมินผลผลิต (Product) ของโครงการฯ ที่ผ่านมาการแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู ดูแลรักษา และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ของโครงการพระราชดำริฯ บ้านทุ่งจ้อย อยู่ในเกณฑ์ดีมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเขาวงกต โคมแก้ว (2556: 115-118) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/2554 รอบที่ 2 ในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ปัจจัยการประเมินผลนโยบายที่ส่งผลต่อการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ได้แก่ ด้านการดำเนินการ (X_4) ด้านกระบวนการ (X_3) และด้านผลลัพธ์ (X_6) แสดงให้เห็นว่าการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญกับขั้นตอนการดำเนินการกระบวนการ ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ของการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรมีการดำเนินการตามกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการพิจารณาสิทธิกับคณะกรรมการดำเนินงานนโยบายการประกันรายได้ด้วยความโปร่งใสและยุติธรรม มีการตรวจสอบและควบคุมการขึ้นทะเบียนเกษตรกร มิให้มีการสวมสิทธิ์และแจ้งพื้นที่เพาะปลูกที่เกินความเป็นจริง และมีการติดตามผล การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวที่เข้าร่วมโครงการการประกันรายได้ มีรายได้ที่แน่นอนจากการขายผลผลิต และช่วยแก้ปัญหาการค้าข้าวในประเทศได้ สอดคล้องกับแนวคิดของศุภณัฐ ทรัพย์นาวิน (2565: 180-181) กล่าวว่า การประเมินผลนโยบายเป็นขั้นตอนหนึ่งของกระบวนการนโยบายสาธารณะที่เป็นกระบวนการวัดระดับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบาย ด้านวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการดำเนินงานที่ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยกระบวนการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อให้ผลการวิเคราะห์มีความเที่ยงตรง น่าเชื่อถือ และตรวจสอบได้ นอกจากนี้ในกระบวนการประเมินผล ผลของข้อมูลอาจช่วยให้ผู้ตัดสินใจกระบวนการนโยบาย (รัฐบาล) ใช้เป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการยกเลิกหรือยุตินโยบายเหล่านั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกอนันต์ กิมภากรณ์ (2556: 75-81) ศึกษาเรื่องการ

ประเมินผลโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านสถานะแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า และกระบวนการดำเนินการ มีอิทธิพลอย่างมากต่อผลผลิตของการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนตามโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคของ 14 โรงเรียนนำร่อง

3. รูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี คือ “POR Model” ประกอบด้วย

3.1 P (Process): ด้านกระบวนการ เพิ่มช่องทางหรือพัฒนาแอปพลิเคชันในการแจ้งเตือนและติดตามผลการเข้าร่วมโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและปฏิบัติได้ถูกต้อง กำหนดหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวแยกตามรายภูมิภาค พิจารณาราคาประกันและราคาเกณฑ์ที่เหมาะสมกับต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น พร้อมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในกรณีการสวมสิทธิ์หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ แดเนียล แอล สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1967 อ้างถึงใน ไอลตา แถวโพธิ์, 2563: 41-45) กล่าวว่า การประเมินระหว่างดำเนินการดำเนินงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไขและปรับปรุงให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมมา (2554: 57-60) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ควรกำหนดกฎระเบียบที่ชัดเจน จัดให้มีระบบฐานข้อมูลเกษตรกร ประชาสัมพันธ์และบริการอย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วถูกต้องตามระเบียบ

3.2 O (Operation): ด้านการดำเนินการ ถ่ายทอดความรู้และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวร่วมกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ลดกำลังคน และลดต้นทุนการผลิต รวมถึงควบคุมคุณภาพของผลผลิตข้าว เพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต ตลอดจนตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกษตรกรได้รับสิทธิ์อย่างทั่วถึง สอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559: ค-จ) ได้กล่าวเกี่ยวกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการประกันรายได้ของเกษตรกรไว้ว่าการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์และแนวทาง การพัฒนาควรเพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อพัฒนาการเกษตรของประเทศให้มีศักยภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยส่งเสริมการนำงานวิจัย เทคโนโลยี

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

และนวัตกรรมมาใช้ประโยชน์เน้นการเข้าถึงเทคโนโลยีการเกษตรของเกษตรกรรายย่อย และกลุ่มเกษตรกร เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตรให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤตพงศ์ คงอยู่ (2554: 71-74) ศึกษาเรื่องการประเมินผลโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามนโยบายรัฐบาล อำเภอหนองโดน จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่รัฐควรทำความเข้าใจและหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเกณฑ์การดำเนินโครงการ และภาครัฐควรจัดเจ้าหน้าที่เพื่อให้คำปรึกษาเกี่ยวกับโครงการ และควรแก้ไขเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินโครงการ ให้มีความพอเพียงกับความต้องการ

3.3 R (Result): ด้านผลลัพธ์ พิจารณาเกณฑ์ราคาช่วยเหลือสอดคล้องกับราคาต้นทุนการผลิต ดำเนินการในเรื่องมาตรฐาน GAP เพื่อเป็นกลไกตลาดในการสร้างเสถียรภาพราคาในระยะยาวและยั่งยืน พร้อมทั้งจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านข้าวจากผู้เชี่ยวชาญร่วมกับเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการผลิตข้าวคุณภาพได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency: JICA, 2010: 8) กล่าวว่า ผลลัพธ์หรือประสิทธิภาพการดำเนินงานเพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยที่จะทำให้โครงการสำเร็จตามแผนการดำเนินงาน ในเชิงของปริมาณและคุณภาพ เช่น ด้านต้นทุนของโครงการ ด้านระยะเวลาในการดำเนินงาน ด้านการเบิกจ่ายเงินกู้ และด้านผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงาน เป็นต้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัชวาลย์ รัชสวัสดิ์ และ เอนก เหล่าธรรมทัศน์ (2558: 33-40) ศึกษาเรื่องการประเมินผลนโยบายรับจำนำมันสำปะหลัง : ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการนโยบายรับจำนำมันสำปะหลังควรมีการบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพและมีระบบสัญญาเตือน หรือการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างชัดเจน โดยเฉพาะการสร้างระบบของฐานข้อมูลเพื่อเป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจทั้งในเชิงนโยบายและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการสนับสนุนด้านราคาต้องไม่ให้เกษตรกรมั่งรับความช่วยเหลือจากรัฐบาลมากกว่าการเรียนรู้ในการหาทางเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง โดยการส่งเสริมการผลิตที่ดีและมีคุณภาพ ลดต้นทุนต่อหน่วยในระดับที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้เกษตรกรมีรายได้รวมเพิ่มขึ้น เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและมั่นคงต่อไปในอนาคต

บทสรุป

การศึกษาการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว จังหวัดเพชรบุรี สรุปได้ว่า 1) ระดับปัจจัยการประเมินผลนโยบายและการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยการประเมินผลนโยบายด้านการดำเนินการ ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ส่งผลการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าว และ 3) รูปแบบที่เหมาะสมกับการประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวสรุปได้ดังนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแอปพลิเคชันหรือช่องทางในติดตามและประเมินผลโครงการ ถ่ายทอดความรู้และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เกษตรกรในการผลิตข้าวร่วมกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ลดกำลังคน และลดต้นทุนการผลิต ตลอดจนพิจารณาเกณฑ์ราคาช่วยเหลือสอดคล้องกับราคาต้นทุนการผลิต เพื่อเป็นการสร้างเสถียรภาพราคาในระยะยาวและยั่งยืน

ผลการวิจัยที่ได้มาให้ออกเสนอแนะไว้ว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1) ต้องมีเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการประกันรายได้แก่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้รับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกษตรกรได้ทราบถึงขั้นตอนการเข้าร่วมโครงการหรือมีความเข้าใจถึงหลักเกณฑ์และวัตถุประสงค์ของนโยบายการประกันรายได้ 2) ต้องมีการวางแผนกรอบระยะเวลาในการรับ ขึ้นทะเบียนเกษตรกรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับระยะเวลาในการเพาะปลูก เพื่อให้เกษตรกรได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมโครงการอย่างเหมาะสม 3) ต้องมีการพิจารณาปรับปรุงเกณฑ์กลางอ้างอิงให้สอดคล้องกับต้นทุนการผลิตในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการนำข้อมูลต้นทุนไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนเพิ่มประสิทธิภาพ การวัดความคุ้มค่า และการบริหารจัดการทรัพยากรหรืองบประมาณในโครงการให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น 4) ต้องมีการให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีช่วยในการปลูกข้าวแนวทางใหม่ ๆ ในการปลูกข้าว เพื่อเป็นการพัฒนาและสร้างโอกาสให้กับเกษตรกรในการเพาะปลูกข้าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และ 5) ต้องมีการตรวจสอบเอกสารสิทธิ์ให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน เพื่อให้เกษตรกรได้รับสิทธิ์อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในกรณีการสวมสิทธิ์หรือให้ข้อมูลอันเป็นเท็จ

องค์ความรู้ใหม่ในการวิจัยครั้งนี้พบว่ารูปแบบที่เหมาะสมตามรูปแบบ “POR Model” ประกอบด้วย ด้านกระบวนการ (Process: P) เพิ่มช่องทางหรือพัฒนาแอปพลิเคชันในการแจ้งเตือนและติดตามผลการเข้าร่วมโครงการ ด้านการดำเนินการ (Operation: O)

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

ถ่ายทอดความรู้และสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตข้าวร่วมกับการใช้เทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ลดกำลังคนและต้นทุนการผลิต และด้านผลลัพธ์ (Result: R) พิจารณาเกณฑ์ราคาให้สอดคล้องกับราคาต้นทุนการผลิต ซึ่งองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จะนำไปปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานตามนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ และมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรมากที่สุด

รายการอ้างอิง

- กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์. (2564). *โครงการสัมมนาเสริมสร้างความรู้และประชาสัมพันธ์ ชี้แจงมาตรการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2564/65 (รอบที่ 1)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก Agri-map phetchaburi จังหวัดเพชรบุรี*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (16 กันยายน 2564). *ฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง*. <http://www.farmer.doae.go.th/>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *แผนพัฒนาการเกษตรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.
- กฤตพงศ์ คงอยู่. (2554). *การประเมินผลโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามนโยบายรัฐบาล อำเภอบางบาล จังหวัดสระบุรี*. สารนิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- กานันท์ กอริ. (2556). *การประเมินโครงการพระราชดำริฯ บ้านทุ่งจี่ ตำบลทุ่งกวาว อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน). เชียงใหม่: สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- เกล็ดแก้ว วรณมณี. (2556). *การประเมินผลโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอำเภอบาง จังหวัดพะเยา*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- จิรณัฏฐ์ ขาญเชิงพานิช. (15 กันยายน 2562). *มาตรการช่วยเหลือราคาพืชผลเกษตรตกต่ำของไทย*. <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2562-10/NALT-radioscript-rr2562-oct5.pdf>
- ชัคัตตชัย รัชเสวีสต์, และ เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2558). การประเมินผลนโยบายรับจำนำมันสำปะหลัง : ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารราชพฤกษ์*, 13(2), 33-40.
- เชาวนิ์ โคมแก้ว. (2556). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการประกันรายได้เกษตรกรผู้ปลูกข้าว ปี 2553/2554 รอบที่ 2 ในเขตอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (ส่งเสริมการเกษตร). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- น้ำผึ้ง ทองดี, สนิษฐา ครุฑเมือง แสนเสริม, และ ภรณ์ ต่างวิวัฒน์. (2556). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกข้าว ปีการผลิต 2554/55 ในอำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก*. การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประจักษ์ บุญยัง. (ม.ป.ป.). *เทคนิคการตรวจสอบการดำเนินงาน แผนงาน งาน/โครงการ*. ม.ป.ท.: เอกสารประกอบการอบรม.
- ภูริชญา วิมลภักตร์. (2559). *การประเมินกิจกรรมเพื่อสังคม บริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) กรณีศึกษา โครงการฟาร์มขนาดเล็ก (Mini Farm) ของโรงเรียน ในจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดกำแพงเพชร*. สารนิพนธ์ กจ.ม. นครปฐม: วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2557). *การวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิน. (2565). *นโยบายสาธารณะ*. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (10 กันยายน 2562). *รูปแบบการประเมินโครงการ*. http://km.moi.go.th/km/32_quality_plan/evaluate/evaluate5_4.pdf

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

- ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร จังหวัดเพชรบุรี. (10 กันยายน 2564). การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรในชุมชน จังหวัดเพชรบุรี. <http://alc.doae.go.th/wp-content/uploads/2017/06/.pdf>
- สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ. (2558). โครงการวิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการทางด้านโครงสร้างพื้นฐานจากผลผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อการบริหารหนี้สาธารณะอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). สถานการณ์การผลิตและการตลาด. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- สุทธิดา จิตติศพร. (2566). การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ รบ.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- สุภาวดี พรหมมา. (2554). ความพึงพอใจโครงการประกันรายได้ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เอกอนันต์ กิมภากรณ์. (2556). การประเมินผลโครงการพัฒนาประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาค. การค้นคว้าอิสระ รบ.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไอลดา แถวโพธิ์. (2563). การประเมินโครงการ : โครงการศาสตร์พระราชาเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดไร่ขิง (สุนทรอุทิศ). การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Best, J. W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice - Hall.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of Psychological Test* (5th ed). New York: Harper Collins.
- Japan International Cooperation Agency (JICA). (20 June 2010). *Evaluation Department. New JICA Guidelines for Project Evaluation*. http://www.jica.go.jp/english/our_work/evaluation/tech_and_grant/guides/pdf/guidelin_g_2010.pdf

Katz, Daniel & Robert, L. Kahn. (1978). *The Social Psychology of Organizations* (2nd ed). New York: John Wiley.

Taro, Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

บุคลากรกรม

นิตยา ตั้งศุภวัช (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านลาด ถนนเพชรเกษม กม.174 ตำบลสมอพลือ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2566.

พณณก เอี่ยมสวัสดิ์ (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรอำเภอชะอำ 1/1 ถนนนราธิป ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2566.

พณณวิทย์ ศรีสังข์งาม (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรอำเภอแก่งกระจาน ตำบลแก่งกระจาน อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2566.

ยุกตนันท์ จำปาเทศ (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี หมู่ 6 ถนนเพชรเกษม ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2566.

วรรณ เจริญสิน (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรอำเภอท่ายาง 309 ซอยท่าคอย 2 ตำบลท่าคอย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2566.

วีรชัย ศรีอรุณฉาย (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบุรี หมู่ 6 ถนนเพชรเกษม ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2566.

สังวรณ เสนะโลหิต (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติตศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรอำเภอเขาย้อย 112 หมู่ 5 ตำบลเขาย้อย อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2566.

การประเมินผลนโยบายการประกันรายได้ของเกษตรกร
ผู้ปลูกข้าวจังหวัดเพชรบุรี

สุจิรา กิจเจริญ (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติทศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรจังหวัด
เพชรบุรี หมู่ 6 ถนนเพชรเกษม ตำบลบ้านหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี.
เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2566.

อลิสา ชาทเวช (ผู้ให้สัมภาษณ์) สุทธิดา ฐิติทศพร (ผู้สัมภาษณ์). ณ สำนักงานเกษตรอำเภอ
บ้านแหลม หมู่ 4 ตำบลบ้านแหลม อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. เมื่อวันที่
30 มิถุนายน 2566.

Received: October 14, 2023

Revised: January 23, 2024

Accepted: January 23, 2024